

Odgovornost je beseda, ki v sebi nosi veliko sporočilo. Zaobjame odgovornost do sebe, svojega vedenja, do drugih, do otrok, do svojega dela, itd. Odrasli smo odgovorni za veliko stvari. Veliko odgovornost sprejmemo z spočetjem in rojstvom otroka. Zanj moramo odgovorno skrbeti, saj je odvisen od nas, sploh v prvih letih življenja. Nato je potrebno postopno učenje in prenašanje odgovornosti tudi na otroke same. Odgovornost ni prirojena, temveč jo otrok razvije tekom let na podlagi zgleda staršev.

V času šolanja na daljavo smo/ste starši postavljeni še pred dodatno odgovornost – opravljanje šolskih obveznosti doma. Naloga naj bi bila, da otroka spodbujamo k samostojnemu delu in mu v primeru težav tudi pomagamo. Pri učencih predmetne stopnje se naivno pričakuje, da bodo vse obveznosti opravili sami. Pa so res vsi toliko odgovorni za svoje šolsko delo in hkrati tudi motivirani za delo na daljavo? Preberite si kratek članek na temo odgovornosti in nasveti, kako jo razvijati in spodbujati.

ODGOVORNOST - Kaj lahko predam mojim otrokom in učencem? (K. Musek Lešnik)

Kristjan Musek Lešnik v svojem članku o odgovornosti sporoča naslednje.

»Odgovornost je ena od najpomembnejših lastnosti, ki jih otrok in mlad človek lahko razvije v času odraščanja. Vključuje različne vidike: odgovornost do sebe, do bližnjih, do skupnosti, do okolja, do sveta.

Odgovornost otroci razvijajo ob opazovanju odraslih in njihovega prevzemanja odgovornosti za naše ravnanje. Učijo se je, ko se sami soočajo s posledicami svojih ravnanj in odločitev ter začnejo skozi te izkušnje razvijati odgovoren odnos do sebe, soljudi in okolja. V obeh primerih smo ključni odrasli v njihovem življenju: na eni strani nas opazujejo in posnemajo naša ravnanja; na drugi strani smo nagrajujemo njihovo odgovorno ravnanje in uveljavljamo posledice za manj odgovorna vedenja.

Eno od najpomembnejših [orodij pri učenju odgovornosti](#) so [posledice](#), s katerimi usmerjamo otrokovo vedenje. Otroci lahko razvijejo odgovornost ob prisotnosti strpnih in [skrbnih odraslih, ki razumejo potrebe in značilnosti otrokovega razvoja](#). Ki razumejo, da so otroci po naravi radovedni, raziskovalni, aktivni, impulzivni in da potrebujejo

podporo pri učenju in razvoju veščin, ki jim bodo pomagale nadzorovati impulze in prevzemati odgovornost za svoja ravnanja. Obenem pa razumejo tudi, da otrok za učenje odgovornosti nujno rabi jasna pravila, meje in posledice.

Otroci vedno so in vedno bodo preizkušali sebe in svet okrog sebe. Ko govorimo o učenju odgovornosti, je dobro razumeti, kako nepopravljivo škodo lahko povzročimo otrokom odrasli, kadar nas pri odzivu na njihove poskuse in pobude zanese v katero koli skrajnost (posledice obeh skrajnih vzorcev so različne, vedno pa trajne):

- Otrokom škodi, če jih ne učimo prevzemanja odgovornosti. Otrok, ki ne razvije povezave med odločitvami in ravnanji ter posledicami, se ne bo naučil prevzemati odgovornost.*
- Na drugačen način, a enako nepopravljivo, lahko otrokom škodimo, če od njih zahtevamo preveč odgovornosti v času, ko jih še niso zmožni prevzeti. Otrok, ki mu nalagamo preveč in pretežke odgovornosti, se bo zlomil.*

V pogovorih z vzgojitelji in učitelji ugotavljamo, da posebej hitro narašča prva skupina otrok: otroci, ki jim ni treba prevzemati odgovornosti. Ti otroci so žrtve zanemarjanja, a ne staršev, ki jih zapostavljajo, pač pa staršev, ki so tako zlit z otrokom, da ne prenesejo nikakršnega znaka otrokove frustriranosti in nelagodja.

Otrok, ki mu odvzamemo priložnosti, da bi se učil odgovornosti, bo šel v življenje z okrnjenimi življenjskimi veščinami. Ena od najslabših stvari, ki jo odrasli lahko naredimo otrokom je, da jim odvzamemo posledice in jim s tem onemogočamo učiti se nadzorovati svoje vedenje. Vsakič, ko preprečimo, da bi se otrok soočil z neprijetnimi posledicami svojih odločitev in ravnanj, na eni strani utrjujemo neprimerno vedenje in na drugi strani preprečujemo razvoj konstruktivnih vedenjskih vzorcev in navad. Vsakič, ko zaradi otrokove stiske (nobenemu otroku ne paše soočiti se z neprijetnimi posledicami svojih izbir) odrasli kot rešitelji ne belem konju vstopimo v situacijo in začnemo reševati problem namesto otroka, mu odvzamemo pomembno priložnost za učenje.

Otroci, ki jim ni treba prevzeti odgovornosti za svoja dejanja, zrastejo v odrasle, prepričane, da nič ne more biti njihova odgovornost in da jim svet dolguje vse. Ker niso imeli priložnosti, da bi svojo samopodobo razvijali s pomočjo odkritih in iskrenih

povratnih informacij, razvijejo krhko samopodobo, v kateri svoje morebitne napake enačijo s svojo neustreznostjo. V slehernem opozorilu vidijo grožnjo svoji samopodobi; kritiko dojamejo kot osebno razvrednotenje in napad, posledice s katerimi se soočijo pa kot kazen.

Kako lahko spodbujam razvoj odgovornosti pri otrocih:

- *S svojimi izbirami, odločitvami in odzivi sem primeren vzor vedenja.*
- *Pogovarjam se z njimi o njihovih občutkih in o občutkih drugih.*
- *Učim jih prepoznavati in razumeti svoje občutke in čustva.*
- *Razumem in podpiram njihove občutke in čustva (veselje, jezo, žalost, strah, tesnobo).*
- *Ne omalovažujem njihovih neprijetnih občutkov, poskušam jim pomagati pri njihovem obvladovanju.*
- *Spodbujam jih k izražanju želj in potreb na način, ki je sprejemljiv za vse.*
- *Omogočam jim, da popravijo svoje napake.*
- *Podprem jih pri reševanju njihovih problemov; ne rešujem jih namesto njih, pač pa jih podpiram, da se jih učijo reševati sami.*
- *Uveljavljam jasne, pravične in logične posledice.*
- *Izpostavljam njihove dobre in pozitivne odločitve.*
- *V skupini vzpostavljam klimo, v kateri se pričakuje primerno vedenje.*
- *Uveljavljam starosti primerna pričakovanja glede odgovornosti, ki jih postopoma prevzemajo (urejenost prostora, čiščenje, pospravljanje, opravljanje nalog).*
- *Uveljavljam starosti primerna pričakovanja glede skrbi za sebe pri otrocih (higiena, oblačila, oprema).*
- *Uveljavljam visoka, a uresničljiva pričakovanja in se dosledno odzivam na njihove uspehe in dosežene cilje.*
- *Držim obljube in uresničujem tisto, kar jim napovem.*
- *Učinkovito se odzivam na vedenjske izbruhe.*
- *Spodbujam razvoj prožne miselnosti s povratnimi informacijami, ki so osredinjene na njihovo dejavnost, ne na njihovo osebnost.*

Vir: <https://www.abced.si/post/odgovornost-kaj-lahko-predam-mojim-otrokom-in-u%C4%8Dencem>